

POLİTİK DALGALANMALAR YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DEKİ SEÇİMLERİN EKONOMETRİK ANALİZİ

İbrahim BAKIRTAŞ^(*)
Cüneyt KOYUNCU^(**)

Özet: Bu çalışmada , beş makroekonomik değişken için seçimsel politik dalgalanmalar (EPBC) hipotezinin Türkiye için geçerliliği test edilmektedir. Potansiyel içsellik problemi araç değişken (AD) yöntemiyle giderilmektedir. EKK yöntemi tahminlemesi, EPBC hipotezinin gayrisafi yurtiçi hasılat ve kamu harcamaları için varolduğunu; ancak M1, bankalararası faiz oranları ve enflasyon değişkenleri için ise varolmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Seçimsel-politik dalgalanmalar, fırsatçı seçim zamanlaması, politik parti, oylama davranışı, makroekonomik performans

Abstract: This study tests the electoral political business cycles (EPBC) hypothesis for five cyclical variables for Turkey. Potential endogeneity problem has been taken into consideration by employing instrumental variable (IV) technique. OLS estimation results indicate that EPBC hypothesis exists for gross national product and government expenditures but this is not true for M1, interbank money market rate, and inflation.

Keywords: Electoral-political business cycles, opportunistic election timing, political party, voting behavior, macroeconomic performance.

I. Giriş

Seçim dönemlerinde seçmen davranışlarını belirleyen önemli unsurlardan biri hükümet performansının bir göstergesi olarak nitelendirilebilecek olan ekonomik performans göstergeleridir. Dolayısıyla, demokratik toplumlarda hükümetme gücünü elde etmek isteyen siyasi partilerin oylarını maksimize edebilmek amacıyla kullandıkları araçlardan biri de ekonomik göstergeler olmaktadır. Goodhart ve Bhasali (1970), Kramer (1971), Mueller (1979) ekonomik koşulların hükümetin popülaritesini nasıl etkilediğini ampirik olarak inceleyen ilk iktisatçılardır. Politik konjunktüre ilişkin modeller seçim dönemlerinde ekonomik faaliyetlerin hükümetlerin gelecek seçimleri kazanma arzusuyla etkilendiğini göstermektedir. Politik konjontüre ilişkin ilk çalışmalar 1970'li yılların ortasında literatürde yer almaya başlamıştır. Bu konuda Kramer'in (1971) Amerikan kongresindeki oylamanın ekonomik belirleyicileri, Tuft'e'nin (1975,1978) kongrenin ekonomiyi etkilemesine ilişkin çalışmaları ve Nordhaus'un (1975) 1972 başkanlık seçimlerinin politik ekonomik konjunktürün teorik temellerini oluşturduğu çalışmaları bu alandaki ilkleri oluşturmaktadır.

Politik alanda ekonomiyi manipüle etmek suretiyle oylarını maksimize etme çabalarında en aktif rolü oynayan şüphesiz iktidar partileridir. İktidar

^(*) Yrd. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü

^(**) Yrd. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü

partileri sahip oldukları ve kullanabildikleri iktisat politikası araçlarıyla seçmenlerin miyop olduğu, ancak partisan tavırlar sergilemediği varsayımı altında seçim sonuçlarını kendi lehlerinde etkileme çabası içine girerler (Paldam, 1979). Hükümetlerin izledikleri oy maksimizasyonu davranışlar temel ekonomik göstergelerde bir hareketlenmenin meydana gelmesine sebep olur. Bu etkileme sonucunda ekonominin temel göstergelerinde meydana gelen iyi yöndeki gelişmeler iktidar partisinin yeni seçimleri kazanma olasılığını artıracaktır (Nordhous, 1975; Lindbeck 1976; MacRae, 1977).

Literatürde iktidar partilerinin bu tür davranışları seçimsel politik dalgalanmalar hipoteziyle test edilmeye çalışılmaktadır. Seçimsel politik dalgalanmalar (EPBC) hipotezi genellikle gelişmiş ekonomiler için test edilmiştir. (Nordhous, 1975; Lindbeck, 1976; McCallum, 1978; Alesina ve Sachs, 1988; Alesina ve Rosenthal, 1989; Rogoff, 1990; Alesina ve Roubina, 1992; Alesina, Robina ve Cohen, 1992; 1997; Heckelman ve Berument, 1998). Gelişmiş ülkeler için yapılan çalışmalarda ilk olarak iktidar partisinin seçimleri etkilemede harcamalar, vergiler, transfer harcamaları, parasal büyüklükler gibi iktisat politikası araçlarını kullandığı dikkate alınmaktadır. İkinci olarak ise büyüme, işsizlik ve enflasyonla ilgili olarak politik sonuçları ve ekonomik performansın göstergesi olarak enflasyon ve büyüme oranı gibi makroekonomik sonuçları göz önüne almaktadır. Hipotezin gelişmekte olan ülkeler için ne ifade ettiğine dair çalışmaların sayısı ise oldukça azdır.

Seçimsel dalgalanma hipotezine göre iktidar partilerinin seçmenlerin oy verme kararlarını etkilemek ve bu yolla oylarını maksimize etmek için genişletici politikalar uygulayacakları ve seçim öncesinde ekonomik göstergelerin iyi olduğu konusunda seçmeni ikna etmeye çalışacaklarını iddia etmektedir. Nordhous (1975) modelinde politikacıların özellikle ekonomideki çıktı düzeyi ve istihdam hacmini iyileştirici politikalar izledikleri ve bu tür seçim öncesi politikaların seçim sonrasında ekonomik göstergeler üzerinde yarattığı bozucu etkinin giderilmesi için daraltıcı politikaların izlendiği belirtilmektedir. Dolayısıyla seçim öncesi meydana gelen genişlemeyi seçim sonrasında ekonomik bir daralma izleyeceği tezi ileri sürülmektedir.

Bu temel ve öz bilgileri veri alan çalışmamızın amacı, politik dalgalanmalar yaklaşımı içerisinde seçimsel politik dalgalanmalar olarak nitelendirilen hükümetlerin seçim sonuçlarını etkileme davranışının Türkiye açısından geçerliliğini test etmektir.

II. Veri

Türkiye’de seçimsel politik dalgalanmaların geçerliliğini test etmek için 1987.1-2003.6 arasındaki döneme ait aylık enflasyon (ENF), alıcı fiyatlarıyla gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH), parasal büyüklük olarak (M1), bankalararası faiz oranı (BAFO) ve kamu kesimi nihai tüketim harcamaları (KKNTH)ndan oluşan temel makroekonomik göstergeler kullanılmıştır. Çalışmanın bu dönem ve göstergelerle sınırlandırılmasının birtakım nedenleri vardır. Bunları şöyle

sıralamak mümkündür; i) demokratik yaşamın 1987 öncesinde sık sık askeri darbelerle sekteye uğradığı Türkiye’de,1983’den bu yana demokratik yaşamın normal koşulları içerisinde varlığını sürdürmesi ve 1983’den bu yana demokratik süreçte seçmen ve popüleriteyi artırmaya dönük ekonomi politikalarının izlendiği ilk seçimlerin 1987 seçimlerinin olması, ii) hipotezin test edilmesinde kullanılan temel makroekonomik göstergelerin 1987 yılı sonrasında daha düzenli kaydedilmesi ve daha sık periyotlara ait verilere ulaşılabilir olmasıdır. Türkiye’de seçimsel dalgalanmaları açıklamaya dönük çalışmalarda yıllık veya üçer aylık verilerin kullanılması, ekonominin politik yaşamdaki gelişmelere duyarlılığının yüksek olabileceği varsayıldığında, veri sıklığının düşük olması hipotezin test edilmesinde ulaşılacak sonuçların yanıltıcı olmasına neden olabilecektir. Bu nedenle yüksek veri sıklığı bir yandan çalışmanın gözlem sayısının artmasına olanak verirken, diğer yandan hükümetlerin seçimler öncesinde izledikleri politikaların ekonomi üzerindeki etkilerinin daha net görülmesine olanak sağlamaktadır. Türkiye’de seçim öncesindeki 5-6 aylık bir dönemde hükümetlerin kamu harcamaları ve diğer maliye politikası araçlarını kullanarak seçmenlerin miyop olmasından hareketle ekonomiyi manipüle etmeye çalıştığı varsayıldığında, düşük veri sıklığıyla yapılacak çalışmalar önemli manipülasyonların belirlenmesinde yetersiz kalabilecektir. Bu nedenle yaptığımız çalışmada üçer veya yıllık veriler yerine aylık verileri kullandık. Hipotezi test etmede kullanılan serilerden bazılarının aylık verilerinin olmaması nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), Uluslararası Para Fonu İstatistik Kurumu (IFS)ndan derlenen üçer aylık veriler Üçüncü Dereceden Uydurma [(Cubic Spline Curve Fitting (ÜDU)] Yöntemiyle aylık verilere dönüştürülmüştür. Elde edilen yeni seriler kullanılarak model test edilmiştir.

Türkiye’de 1987 yılındaki seçimler dahil bugüne kadar, yaklaşık 16 yıllık sürede yasal süreleri dolmadan beş genel seçim yapılmıştır. TC Anayasası’nın Cumhuriyetin Temel Organlarının tanımlandığı üçüncü kısmının birinci bölümünde yer alan Madde 77’de genel seçimlerin beş yılda bir yapılacağı belirtilmektedir. Bu her seçim arasında 60 aylık bir süreyi ifade etmektedir. Ancak Türkiye’de seçimler arasındaki süre ortalama olarak 48 aydır. Çalışmamızda iki seçim arasındaki geçen süreler D2 serisi olarak belirtilmiştir.

Türkiye’de 1991’den 2002 yılındaki Kasım seçimlerine kadar, yaklaşık 13 yıllık zaman diliminde iktidardaki hükümetler koalisyon hükümetleri olmuştur. Koalisyon hükümetleri arasında yaşanan çatışmalar ve parti içi çekişmeler hemen hemen her seçimin normal zamanından önce yapılmasına ve seçimler arasında hükümet sıklığının artmasına neden olmuştur. Türkiye’deki hükümet sıklıkları D3 serisi olarak belirtilmiştir. Ortalama olarak seçimler arasındaki hükümet sıklığı 2.8’dir. Küçük partilerin kurduğu koalisyon dönemlerinde bu sıklığın daha da büyük olduğu görülmektedir. Tüm bunların bir sonucu olarak, Türkiye’de belirtilen zaman dili boyunca yüksek politik

istikrarsızlığın varolduğu ifade edilebilir. Aşağıdaki Tablo 1’de 1987 Kasım genel seçimlerinden 2002 Kasım seçimlerine kadar genel seçimler partilerin seçim sonrası oy yüzdeleri (%) ve meclisteki sandalye sayıları (mss) gösterilmektedir.

Tablo 1: 1987-2002 Genel Seçim Sonuçlarına Göre Partilerin Meclisteki Sandalye Sayıları ve Seçimde Aldıkları Oyların Yüzdeleri

	1987-Kasım		1991-Ekim		1995-Aralık		1999-Nisan		2002-Kasım	
	%	mss	%	mss	%	mss	%	mss	%	mss
ANAP	36.3	292	24	115	19.6	132	13.2	86	8.6	0
DYP	19.1	59	27	178	19.2	135	12	85	-	-
RP	7.2	0	16.9	62	21.4	158	15.4	111	-	-
MHP	-	-	-	-	8.2	0	18	129	9.5	0
SHP	24.8	99	20.8	88	-	-	-	-	-	-
CHP	-	-	-	-	10.7	49	8.7	0	19.4	178
DSP	8.5	0	10.8	7	14.6	76	22.2	136	-	-
AKP	-	-	-	-	-	-	-	-	34.3	363

Not: ANAP (Anavatan Partisi), DYP (Doğruyol Partisi), RP (Refah Partisi), MHP (Milliyetçi Hareket Partisi), SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti), CHP (Cumhuriyet Halk Partisi), DSP (Demokratik Sol Parti), AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi)

Literatürde yapılan çalışmaların büyük bir kısmında istihdama ilişkin değişik veriler kullanılmasına karşın, çalışmamızda istihdama ilişkin göstergeler modele dahil edilmemiştir. Seçimsel politik dalgalanmalar hipotezine göre, seçim öncesi dönemlerde iktidar partilerinin oylarını artırabilmek amacıyla, özellikle açıktan atamalar yoluyla, istihdam hacminde bir takım olumlu gelişmeler meydana getirebileceği ifade edilmektedir. Ancak Türkiye’de kamu kesimi istihdam hacmi ve bileşenlerindeki değişime ilişkin verilerin yetersizliği ve eksikliği bunun yanında mevcut verilerden hareketle yapılacak aylık tahminlemelerin yüksek hata içermesi olasılığı nedeniyle istihdama ilişkin değişkenlere çalışmada yer verilmemiştir. Bunun yanında bilhassa gelişmekte olan ülkelerde iktidar partilerinin seçim öncesinde, özellikle tarım kesimine, yaptıkları sübvansiyonların gelişimi de bizlere sözkonusu hipotezin geçerliliği hakkında birtakım ipuçları verebilir. Ancak veri sıkıntısının sübvansiyon verileri için de geçerli olması nedeniyle bu değişken hipotezin test edilmesinde kullanılamamıştır.

Çalışmamızda yer verilen ilk bağımlı değişken GSYİH’dır. GSYİH modele diğer değişkenler gibi yüzde değişimler itibarıyla dahil edilmiştir. TCMB istatistiklerinden elde edilen üçer aylık veriler ÜDU yöntemiyle olası aylık verilere dönüştürülerek modele dahil edilmiştir. Türkiye’deki pek çok çalışmada aylık endüstriyel üretim indeksi kullanılmasına karşın biz GSYİH’ya ilişkin elde ettiğimiz olası verilerle modeli test etmeyi tercih ettik. Seçimsel politik dalgalanmaya ilişkin pek çok çalışmada ifade edildiği gibi, seçimleri kazanmaya yönelik politikaların ilk etkisinin GSYİH üzerinde olacağı düşüncesi

modele GSYİH'nın dahil edilmesinin ana nedenini teşkil eder. Seçimsel politik dalgalanmaların Türkiye için geçerliğini test ederken kullanılan bir başka değişken Bankalararası Faiz Oranı (BAFO)dır. Türkiye'de seçim öncesi politikalara ve hükümet değişimlerine en hızlı yanıt verebilen ekonomik gösterge olarak düşünüldüğünden BAFO modele dahil edilmiştir. BAFO'ya ilişkin veriler IFS'den derlenmiştir. Türkiye'de seçimsel dalgalanmaların varlığını test ederken kullanılan bir diğer değişken, M1 parasal büyüklüğüdür. Bilindiği gibi, gerek faiz gerekse mal piyasalarında meydana gelecek seçimsel dalgalanmalara paralel olarak M1'de de bir dalgalanmanın meydana gelebileceği beklentisi bu değişkenin modele dahil edilmesinin en önemli gerekçelerinden biridir. Bu değişkene yer verilmesinin bir başka nedeni ise, bu parasal büyüklüğün en likit ve hükümetin emisyon üzerinde yapacağı değişiklikleri doğrudan yansıtacak veri olmasıdır. M1 parasal büyüklüğü TCMB'nın haftalık verilerinden derlenmiştir. M1'e ait aylık verilerin oluşturulmasında ayın son haftası itibarıyla gerçekleşen büyüklüklere yer verilmiştir. Seçimsel politik dalgalanmalara ilişkin açıklamaların esin kaynaklarından biri olan Philips analizinden hareketle modele dahil edilen son bağımlı değişken enflasyon (ENF)dur. Aylık enflasyon oranlarına ilişkin kullanılan aylık tüketici fiyat indeksleri TCMB'nın istatistiklerinden elde edilmiştir.

Tablo 2: *Hipotezin Test Edilmesinde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri*

Seriler	Gözlemler	Ortalama	Std. Hata	Minimum	Maksimum
D1	198	0.152	0.359	0.000	1.000
D2	198	48.139	3.872	42.500	60.000
D3	198	2.899	1.238	1.000	4.000
D4	198	0.800	0.063	0.710	1.000
D5	198	2.367	1.061	0.710	3.330
ENF	198	4.328	2.767	-0.900	24.700
M1	198	4.617	8.577	-17.600	37.300
KKNTH	198	1.102	11.669	-25.800	20.700
GSYİH	198	1.033	9.933	-13.700	19.700
BAFO	198	67.703	42.211	21.630	400.270

Çalışmada seçim dönemleri ve seçim dönemi olmayan aylara, kukla değişken kullanılarak, modelde yer verilmiştir. Kukla değişken modeldeki bağımsız değişkenlerimizden biridir. Modelde yer alan D1 bu ayırım temelinde tanımlanmış kukla değişkendir. Kukla değişken 0 ve 1 değerlerini almaktadır. Çalışmada 0 ile belirtilen aylar seçim dışı dönemi, 1 ile belirtilenler ise seçim dönemlerini tanımlamaktadır. Çalışmamızda seçim ayı ve öncesi toplam 6 ay seçim dönemi olarak tanımlanmaktadır. Yukarıda belirtilen bağımlı ve bağımsız değişkenlerimiz aşağıda tanımlanan Model (1) çerçevesinde test edilmiştir.

Test sonuçlarında içsellik sorunun varlığını tespit etmek amacıyla yeniden oluşturulan Model (2)'de açıklayıcı değişken (AD) olarak D4'e yer verilmiştir. D4 değişkeni gerçekleşen iki seçim arasındaki sürenin yasal seçim süresine oranlamasıyla bulunan seçim sıklığını tanımlamaktadır.

III. Metodoloji

Bu çalışma, kullanılan sözkonusu makroekonomik değişkenleri etkileyen faktörleri açıklamaktan çok, EPBC hipotezini test etmeyi amaçladığından dolayı, literatürde yaygın kabul görmüş sınırlandırılmış otoregresive modeli benimsemektedir. Literatürde sözkonusu hipotezi test etmede kullanılan tipik otoregresive model aşağıdaki gibi gösterilebilir:

$$y_t = \alpha + \sum_{i=1}^P \beta_i y_{t-i} + \delta D1_t + e_t \quad (1)$$

y_t , t zaman kesitinde seçimler tarafından etkilendiği varsayılan makroekonomik değişkenleri; $D1_t$, t zamandaki kukla değişkeni; p , gecikme sayısını; e_t , t zamandaki hata terimini göstermektedir.

Model (1)'de belirtilen model, sıradan en küçük kareler (EKK) yöntemiyle tahmin edildiğinde sözkonusu kukla değişkenin dışsal bir faktör olduğu varsayımı altında eğim katsayılarını vermektedir. Fakat literatürde iktidar partilerinin ekonomik göstergeleri iyi göstermek suretiyle ve bunu yakaladıkları anda seçime gidebileceklerine ilişkin hipotezlere de yer verilmektedir (Lachler, 1982). Politik dalgalanmaların daha spesifik bir inceleme alanı olan bu hipotez fırsatçı politik dalgalanmalar [opportunistic election timing (OET)] olarak ifade edilir. Sözkonusu hipotezin geçerliliği durumunda, çalışmada kullanılan konjonktürel makroekonomik değişkenler seçim zamanının üzerinde belirleyici rol oynayabilir. Bu da nedensellik ilişkisinin Model (1) de belirtildiği gibi tek taraflı değil de, çift yönlü bir etkileşimin olabileceğini ortaya koymaktadır. Daha spesifik boyutta seçim dönemleri konjonktürel makroekonomik değişkenleri etkileyen bir bağımsız değişken olmaktan çıkıp, temel makroekonomik değişkenlerden etkilenen bir bağımlı değişken haline gelebilmektedir. Ekonometri literatüründe sözkonusu bu çift yönlü etkileşim ilişkisi içsellik problemi olarak tanımlanır. Sözkonusu potansiyel içsellik probleminin var olup-olmadığını test etmek için, Heckelman ve Berument (1998)'in çalışmalarında kullandığı Hausman (1978)'in tek denklemlili F-testi uygulanmıştır. Hausman testine ilişkin model aşağıdaki gibidir.

$$y_t = \alpha + \sum_{i=1}^P \beta_i y_{t-i} + \delta D1_t + \omega D4_t + e_t \quad (2)$$

Model (2)'de Model (1)'den farklı olarak modele D4 araç değişken olarak dahil edilmiştir. D4 araç değişkeninin önündeki eğim katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olması içsellik probleminin varlığına işaret edecektir. Sözkonusu katsayının istatistiksel olarak anlamlı olmaması içsellik problemi olmadığı anlamına gelir ve bu durumda Model (1)'in sıradan EKK yöntemiyle tahminlenmesinde bir sakınca yoktur.

IV. Analiz Sonuçları

Çalışmamızda öncelikle, kullanılan konjonktürel makroekonomik değişkenlere ilişkin optimal gecikmeler saptanmış ve Tablo 3'de rapor edilmiştir. Tablo 3, gecikme saptamalarına ilişkin üç ayrı teknik sonuçlarını göstermektedir. Bunlar sırasıyla, Akaike Information Criteria (aic), Bayesian Information Criteria (bic) ve ratio (rasyo) testidir. Optimal gecikmeler üç ayrı teknikten çoğunluğun işaret ettiği biçimde seçilmiştir. Seçilen optimal gecikme süreleri tabloda yatık ve kalın gösterilmiştir. Buna göre GSYİH için 18, M1 için 12, BAFO için 4, KKNTH için 18 ve ENF için 12 aylık gecikmeler tesbit edilmiştir.

Tablo 3'de belirtilen gecikme süreleri temel alınarak, model (2)'nin çalıştırılması sonucu EKK yöntemiyle elde edilen bulgular Tablo 4'de sunulmuştur. Tablo 4'ün de işaret ettiği gibi, D1'in önündeki δ katsayısı hiçbir istatistiksel anlamlılık düzeyinde tüm değişkenler için anlamlı değildir. Bu da seçimlerin analizde kullanılan değişkenlerin büyüme değerleri üzerinde etkisi bulunmadığı anlamına gelmektedir. Buna rağmen içsellik testi için modelde kullanılan D4 araç değişkenine ilişkin ω katsayısı sadece GSYİH ve KKNTH değişkenleri için sırasıyla 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeylerinde anlamlıdır. Bu anlamlılık düzeyleri GSYİH ve KKNTH değişkenleri için içsellik probleminin varlığına işaret etmekte ve modelin söz konusu değişkenler için araç değişken yöntemiyle tekrar tahmin edilmesi gereğini belirtmektedir. Bundan dolayı Tablo 5'in ilk iki sütununda AD yöntemiyle elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 3: Gecikmelerin Tesbitine İlişkin Analiz Sonuçları

Gecikme süresi (ay)		GSYİH	M1	BAFO	KKNTH	ENF
4	aic			2389.173		
	bic			2408.718		
	rasyo			0.415		
6	aic			2391.338		
	bic			2417.398		
	rasyo			0.415		
12	aic		1693.602			1264.614
	bic		1738.611			1309.624
	rasyo		0.127			0.274
14	aic		1693.094			1265.779
	bic		1744.533			1317.218
	rasyo		0.127			0.274
18	aic	750.247			957.289	
	bic	813.883			1020.925	
	rasyo	0.192			0.244	
20	aic	750.486			958.071	
	bic	820.485			1028.07	
	rasyo	0.192			0.244	

Tablo 4’de M1, BAFO ve ENF değişkenlerine ilişkin ω katsayısının istatistiksel anlamsızlığı içsellik probleminin bu değişkenler için varolmadığını ve Model (1)’de belirtilen modelin EKK yöntemiyle tahmin edilebileceğine işaret etmektedir. Tablo 5’deki son üç sütunda Model (1)’in M1, BAFO ve ENF değişkenleri için EKK yöntemi tahminleme sonuçlarını vermektedir. Tablo 5’deki GSYİH ve KKNTH değişkenlerine ilişkin modellerde D4 araç değişkeninin katsayısı sırasıyla 0.01 ve 0.05 düzeyinde anlamlı olması, EPBC hipotezinin bu değişkenler için varolduğunu göstermektedir.

Keil (1988) tarafından İngiltere için yapılan analiz sonuçlarında EPBC hipotezinin kamu harcamaları için geçerli olduğu saptanmıştır. Bu da bizim sözkonusu değişken için elde ettiğimiz bulgularla paralellik arz etmektedir. Hibbs (1987) ve Heckelman-Whaples (1996)’ın ABD için konuya ilişkin olarak yaptıkları çalışmalar sonucunda ise PBC hipotezinin reel GSYİH için geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır. Fakat çalışmamız, EPBC hipotezinin GSYİH için geçerli olduğu sonucuna varmaktadır.

Tablo 4: Türkiye’de Politik Konjonktür: Hausman İçsellik Testi-EKK Yöntemiyle

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken				
	GSYİH	M1	BAFO	KKNTH	ENF
C	-1.027*** (-1.848)	5.546 (0.797)	38.379 (1.164)	2.698* (2.713)	0.684* (0.318)
D1	-0.105 (-0.812)	0.096 (0.060)	-4.112 (-0.577)	0.056 (0.235)	-0.487 (-0.961)
D4	1.898* (2.588)	0.148 (0.018)	-5.328 (-0.132)	-2.554** (-2.096)	0.504 (0.198)
Y _{t-1}	2.002* (24.261)	-0.453* (-6.305)	0.354* (4.905)	2.079* (24.854)	0.386 (5.581)
Y _{t-2}	-1.848* (-10.685)	-0.063 (-0.793)	0.369* (4.812)	-2.269* (-13.547)	-0.086 (-1.145)
Y _{t-3}	0.308 (1.445)	-0.057 (-0.712)	-0.062 (-0.821)	0.548*** (2.390)	-0.015 (-0.201)
Y _{t-4}	0.808* (3.811)	-0.030 (-0.388)	-0.151** (-2.098)	0.844* (3.493)	-0.110 (-1.482)
Y _{t-5}	-0.879* (-4.537)	-0.065 (-0.824)		-1.030* (-5.209)	0.158*** (2.117)
Y _{t-6}	0.277*** (1.755)	-0.036 (-0.458)		0.300*** (2.392)	0.063 (0.838)
Y _{t-7}	0.059 (0.403)	-0.066 (-0.839)		-0.110 (-1.088)	0.007 (0.104)
Y _{t-8}	-0.153 (-1.044)	0.030 (0.376)		0.050 (0.494)	-0.061 (-0.824)
Y _{t-9}	-0.041 (-0.286)	0.212* (2.637)		-0.079 (-0.781)	0.151*** (2.041)
Y _{t-10}	0.024 (0.170)	0.002 (0.034)		-0.134 (-1.304)	-0.072 (-0.979)
Y _{t-11}	-0.107 (-0.741)	-0.023 (-0.288)		-0.011 (-0.111)	0.072 (0.973)
Y _{t-12}	0.813* (5.616)	0.332* (4.579)		0.945* (9.164)	0.251* (3.685)
Y _{t-13}	-1.704* (-10.842)			-2.086* (-16.226)	
Y _{t-14}	1.465* (7.440)			2.106* (11.239)	
Y _{t-15}	-0.271 (-1.298)			-0.572** (-2.467)	
Y _{t-16}	-0.721* (-3.564)			-0.861* (-3.528)	
Y _{t-17}	0.676* (4.184)			0.950* (5.094)	
Y _{t-18}	-0.315* (-4.088)			-0.363* (-4.344)	
Düzeltilmiş R ²	0.996	0.345	0.286	0.992	0.269

Not: *, **, *** sırasıyla 0.01, 0.05, 0.10 düzeylerindeki istatistiksel anlamlılığı ifade eder.

Tablo 5: Türkiye’de Politik Konjonktür

Bağımsız Değişken	AD Yöntemiyle Bağımlı Değişken		EKK Yöntemiyle Bağımlı Değişken		
	GSYİH	KKNTH	M1	BAFO	ENF
C	-1.052*** (-1.897)	2.710* (2.737)	5,668* (2.778)	34.086* (85.397)	1.083 (1.443)
D1			0.094 (0.059)	-4.072 (-0.573)	-0.493 (-0.976)
D4	1.903* (2.598)	-2.569** (-2.117)			
Y _{t-1}	2.001* (24.278)	2.079* (24.952)	-0.454* (-6.324)	0.355* (4.920)	0.386* (5.602)
Y _{t-2}	-1.844* (-10.676)	-2.270* (-13.595)	-0.063 (-0.796)	0.369* (4.826)	-0.086 (-1.143)
Y _{t-3}	0.303 (1.421)	0.549** (2.400)	-0.057 (-0.716)	-0.063 (-0.823)	-0.015 (-0.197)
Y _{t-4}	0.810* (3.826)	0.847* (3.517)	-0.031 (-0.392)	-0.151** (-2.102)	-0.110 (-1.482)
Y _{t-5}	-0.877* (-4.569)	-1.031* (-5.238)	-0.065 (-0.829)		0.159** (2.125)
Y _{t-6}	0.272*** (1.729)	0.302** (2.419)	-0.036 (-0.461)		0.064 (0.841)
Y _{t-7}	0.062 (0.421)	-0.111 (-1.099)	-0.067 (-0.844)		0.008 (0.104)
Y _{t-8}	-0.157 (-1.079)	0.052 (0.517)	0.030 (0.377)		-0.062 (-0.8269)
Y _{t-9}	-0.034 (-0.233)	-0.079 (-0.785)	0.213* (2.646)		0.151** (2.042)
Y _{t-10}	0.020 (0.140)	-0.132 (-1.296)	0.003 (0.033)		-0.073 (-0.982)
Y _{t-11}	-0.105 (-0.725)	-0.012 (-0.118)	-0.024 (-0.291)		0.072 (0.972)
Y _{t-12}	0.814* (5.632)	0.946* (9.211)	0.333* (4.599)		0.252* (3.699)
Y _{t-13}	-1.705* (-10.857)	-2.085* (-16.277)			
Y _{t-14}	1.466* (7.450)	2.106* (11.273)			
Y _{t-15}	-0.270 (-1.297)	-0.571** (-2.471)			
Y _{t-16}	-0.717* (-3.548)	-0.864* (-3.555)			
Y _{t-17}	0.670* (4.157)	0.953* (5.150)			
Y _{t-18}	-0.308* (-4.027)	-0.365* (-4.344)			
Düzeltilmiş R ²	0.996	0.992	0.350	0.294	0.274

Nor: *, **, *** sırasıyla 0.01, 0.05, 0.10 düzeylerindeki istatistiksel anlamlılığı ifade eder

Greir (1987) ABD için yaptığı çalışmada, PBC hipotezinin para politikası için geçerli olduğu sonucuna varmıştır. Çalışmamızın bulguları EPBC hipotezinin ENF, BAFO ve M1 değişkenleri için geçerli olmadığını göstermektedir.

Tablo 5'in son üç sütunu Model (1)'in EKK yöntemiyle elde edilen tahminleme sonuçlarını vermektedir. D1 değişkenine ilişkin δ katsayısının istatistiksel anlamsızlığı seçim dönemlerinin M1, BAFO ve ENF değişkenleri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını ve dolayısıyla EPBC hipotezinin geçersizliğini ortaya koymaktadır.

V. Sonuç

Çalışmamızda seçilen temel beş makroekonomik değişken üzerinde Türkiye'deki seçimlerin etkisini analiz etmek için EPBC hipotezi test edilmiştir. Hipotezin test edilmesinde EKK yöntemi kullanılmıştır. Literatürdeki çalışmalarda EPBC hipoteziyle ileri sürülen, seçim dönemlerinin makroekonomik değişkenleri etkilediği varsayımının yanında seçimlerin de makroekonomik değişkenler tarafından belirlenebileceğine ilişkin görüşler de mevcuttur. Dolayısıyla hipotezin test edilmesinde bir içsellik söz konusu olabileceği her zaman ifade edilmiştir. Söz konusu potansiyel içsellik probleminin varlığını test etmek için Hausman'ın içsellik testine ilişkin tek denklemlilik F-testi uygulanmıştır. Test sonucuna ilişkin bulgular içsellik probleminin sadece GSYİH ve KKNTH değişkenleri için varolduğuna işaret etmektedir. Diğer değişkenler (BAFO, M1, ENF) için içsellik probleminin olmadığı sonucuna varılmıştır.

İçsellik probleminin varolduğu tesbit edilen değişkenler için D4 araç değişkeni kullanılarak EKK yöntemiyle model tekrar tahminlenmiştir. Bu modelin test sonuçlarında EPBC hipotezinin GSYİH ve KKNTH için geçerli olduğu, M1, BAFO ve ENF değişkenleri için geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu anlamda yapılan diğer çalışmalarda gözönüne alındığında, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için seçim dönemlerinin ilk etkisinin kamu harcamaları ve çoğaltan mekanizması yoluyla GSYİH düzeyi üzerinde olacağı beklenebilecek bir sonuçtur.

Kaynaklar

- Alesina, A., Cohen G. D. ve Roubini, N. (1992), "Macroeconomic Policy and Elections in OECD Democracies", *Economics and Politics*, 4, ss. 1-30.
- Alesina, A., Cohen G. D. ve Roubini, N. (1997), *Political Cycles and the Macroeconomy*, MIT Press, Cambridge, London.
- Alesina, A. ve Roubina N. (1992), "Political Cycles in OECD Democracies", *Review of Economic Studies*, 59 (84), s.663-688.

- Alesina, A., ve Sachs J. (1988), "Political Parties and the Business Cycle in the United States: 1948-1984), *Journal of Money Credit and Banking*, 20 (1), ss. 63-82.
- Alesina, A. ve Rosenthal H. (1995), *Partisan Politics, Divided Government and The Economy*, Cambridge University Press., Cambridge.
- Goodhart, C. ve Bhansalli, R. J. (1970), "Political Economy", *Political Studies*, 18, 43-106.
- Grier, K. B.(1987), "Presidential Elections and Federal Reserve Policy: An Ampirical Test", *Southern Economic Journal*, 54 (3), ss.475-486.
- Hausman, J. A. (1978), "Spesification Tests in Econometrics", *Econometrica*, 46, ss. 1251-1271.
- Heckelman, J. ve Berument H. (1998), "Political Business Cycles and Endogenous Elections", *Southern Economic Journal*, 64 (4), ss. 987-1000.
- Heckelman, J. ve Whaples, R. (1996), "Political Business Cycles Before Great Depression", *Economic Letters*, 5, ss. 247-251.
- Hibbs, D. (1987), *The American Political Economy*, Harvard University Press, Cambridge.
- Keil, M. W. (1988), "Is the Political Cycle Real Dead?", *Southern Economic Journal*, 55 (1), ss. 86-99.
- Kramer, G. H. (1971), "Short Term Fluctations in US Voting Behavior, 1896-1964," *American Political Science Review*, 65, ss. 131-143.
- Lachler, U. (1982), "On Political Business Cycles with Elections Dates", *Journal of Public Economics*, 17, ss.111-117.
- Lindbeck, A. (1976), "Stabilization Policies in Open Economies with Endogenous Politicians", *American Economic Review*, 66 (2), ss.1-19.
- McCallum, B. T.(1978), "The Political Business Cycle: An Empirical Test", *Southern Economic Journal*, 44 (3), ss. 504-515.
- Muller D. C. (1979), *Public Choice*, Cambridge University Pres, Cambridge.
- Nordhous, W. D. (1975), "The Political Business Cycles" *Review of Economic Studies*, 42 (2), ss.160-190.
- Rogoff, K. (1990), "Equilibrium Political Budget Cycles", *American Economic Review* 80 (1), ss. 21-36.
- Paldam, M. (1979), " Is There Electoral Cycle? A Comparative Study of National Accounts", *Scandinavian Journal of Economics*, 81, ss. 323-342.
- Tufte, E. (1975), "Determinants of the Outcomes of Midterm Congressional Elections", *American Political Science Review*, 69, ss. 812-826.
- Tufte, E. (1978), *Political Control of the Economy*, Princeton University Press., NJ.

_____, IFS, www.bis.org/statistics

_____, TCMB, www.tcmb.gov.tr